

2020-03-05
S2019/03010/FS (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag att identifiera och beskriva juridiska hinder i den gränsöverskridande ambulanssjukvården

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att identifiera och beskriva juridiska hinder i den ambulanssjukvård som passerar Sveriges landsgränser mot Norge, Danmark och Finland.

Myndigheten ska analysera de juridiska hinder som identifieras för den gränsöverskridande ambulanssjukvården som passerar Sveriges samtliga landsgränser. Utöver detta ska myndigheten belysa och analysera eventuella övriga frågeställningar som är nödvändiga för att möjliggöra en gränsöverskridande ambulanssjukvård. I uppdraget ingår att vid behov lämna författningsförslag eller förslag på vilka anpassningar av författningar som krävs för att möjliggöra en god, säker och kostnadseffektiv gränsöverskridande ambulanssjukvård.

Transportstyrelsen och Läkemedelsverket ska bistå Socialstyrelsen med kunskapsunderlag som innehåller beskrivningar, analyser och bedömningar av de juridiska hinder som identifieras inom respektive myndighets verksamhetsområde. Eventuella övriga frågeställningar som är nödvändiga för att möjliggöra en gränsöverskridande ambulanssjukvård ska belysas och analyseras. Myndigheterna ska vid behov ta fram förslag på författningsändringar för respektive ansvarsområde. Socialstyrelsen ska vid behov samverka med andra myndigheter och aktörer.

Socialstyrelsen får för uppdragets genomförande använda 1 500 000 kronor under 2020. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslags-

posten 15 Säkrare och effektivare hälso- och sjukvård. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet. Rekvisitionen ska ske senast den 1 december 2020. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2021. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning lämnas till Kammarkollegiet. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 1 april 2021. Rekvisition, återbetalning och redovisningar ska hänvisa till det diarie-nummer som detta beslut har.

Ärendet

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) kom in med en hemställan den 1 juli 2019 gällande hinder i den gränsöverskridande ambulanssjukvården. Hemställan beskriver ett flertal författningsmässiga hinder för att den nordiska gränsöverskridande ambulanssjukvården ska kunna ske löpande med dagligt samarbete på båda sidor om gränsen. En gränsöverskridande ambulanssjukvård kan omfatta såväl vägburen som vatten- och luftburen verksamhet. Frågeställningarna handlar bland annat om kompetens- och bemanningskrav för ambulanspersonalen, läkemedelshantering och vägtrafikföreskrifter men även ansvarsfrågor.

Gränssamverkan mellan Norge och Sverige berör i princip alla regioner längs den svensk-norska gränsen, från Västra Götalandsregionen till Norrbotten. I Region Skåne gäller det danska ambulanser som kör mellan Bornholm, via Sverige, och fastlandet i Danmark men även transporter mellan sjukhusen i Skåne och Danmark. I Norrbotten handlar det om samverkan med finska ambulanser.

En samverkan gällande gränsöverskridande ambulanssjukvård behövs för att möjliggöra ett effektivt utnyttjande av befintliga resurser i gränsområden. Samverkan innebär att närmsta hjälpinsats i landet eller grannlandet anropas för att snabbt vara på plats för att hjälpa patienter vid olycksfall eller sjukdom. För att samverkan ska kunna ske i enlighet med svensk författning och för att vården ska vara god, säker och kostnadseffektiv bör en fördjupad analys av de juridiska hindren utföras med syfte att komma med förslag på eventuella ändringar av författningar.

Behörighet

Hälso- och sjukvårdspersonal som är yrkesverksamma på hälso- och sjukvårdens område i Sverige ska ha svensk legitimation. Behörighetsfrågor som

regleras i 4 kap. patientsäkerhetslagen (2010:659) gäller såväl vägburen som vatten- och luftburen ambulanssjukvård och går inte att avtala bort. I Sverige ska en ambulans, enligt 6 kap. 2 § Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2009:10) om ambulanssjukvård m.m. alltid vara bemannad med hälso- och sjukvårdspersonal som är behörig att iordningsställa och administrera läkemedel enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2017:37) om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården. Iordningsställande och administrering av läkemedel får inte delegeras inom ambulanssjukvården. I praktiken betyder det att svenska ambulanser bemannas med legitimerade sjuksköterskor.

De nordiska länderna har olika krav för personal som bemannar ambulanser. Finland och Danmark bemannar precis som Sverige ambulanser med legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal och de kan således ansöka om svensk legitimation. I Norge däremot bemannas ambulanser med prehospitalt utbildad personal, men de är inte legitimerade sjuksköterskor och de har inte heller en utbildning som motsvarar Sveriges sjuksköterskeutbildning. Det innebär att norsk ambulanspersonal inte kan ansöka om svensk legitimation och får således inte heller iordningsställa eller administrera läkemedel i ambulansen i Sverige enligt gällande regelverk. Detta gäller främst den norska vägburna ambulansen eftersom norska ambulanshelikoptrar oftast bemannas med läkare, som har behörighet att ansöka om svensk legitimation.

Narkotikaklassade läkemedel och läkemedelshantering

Bland de läkemedel som ingår som standardutrustning i ambulanser finns även narkotikaklassade läkemedel. Enligt lagen (1992:860) om kontroll av narkotika, får narkotika föras in till eller ut ur landet endast av den som har tillstånd till det. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kravet på tillstånd. Några sådana tillstånd finns för närvarande inte, varken för svenska, norska, finska eller danska ambulanser. Det finns inte heller något undantag från kravet på tillstånd som omfattar ambulanser.

Fordon

Utländska ambulanser uppfyller inte definitionen av utryckningsfordon. Detta medför att bestämmelserna i 2 kap. 5 § och 11 kap. 12 § trafikförordningen (1998:1276) om att ett utryckningsfordon ska få fri väg inte är tillämpliga på en utländsk ambulans. Inte heller 11 kap. 11 § trafikförord-

ningen, som reglerar att en förare i trängande fall inte behöver följa föreskrifter som särskilt gäller honom eller henne, är tillämplig.

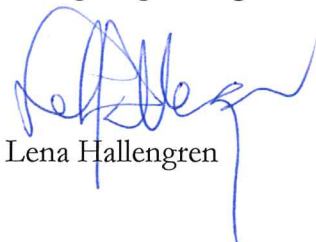
Ansvar och tillsyn

I dagsläget finns inga klagande redogörelser avseende ansvars- och tillsynsfrågor när det kommer till att utländska ambulanser vårdar patienter i Sverige. I en gränsöverskridande ambulanssjukvård aktualiseras bland annat frågor om ansvar för att utreda vårdskador, skyldighet att inneha patientförsäkringar och frågor om behandling av personuppgifter samt frågor om tillsyn av utländska verksamheter och dess personal som bedriver hälso- och sjukvård i Sverige.

En god och säker ambulanssjukvård för patienter i Sverige förutsätter att det finns så uttömmande redogörelser som möjligt om ansvarsförhållanden och övriga skyldigheter för huvudmän och vårdgivare som följer av svensk lagstiftning.

Regeringen avser att avsätta 750 000 kr för uppdragets genomförande under 2021.

På regeringens vägnar

Lena Hallengren

Erika Nilsson

Kopia till

Statsrådsberedningen SAM
Finansdepartementet BA
Arbetsmarknadsdepartementet JÄM
Infrastrukturdepartementet TM och US
Kammarkollegiet
Läkemedelsverket
Transportstyrelsen
Sveriges Kommuner och Regioner
Samtliga regioner